

Egyre több jövedelem marad a hazai gazdasági szereplőknél

2019-ben historikusan alacsony szintre (a GDP 3 százalékára) csökkent a Magyarországon megtermelt (GDP) és – a külfölddel kapcsolatos jövedelemáramlások után – a hazánkban felhasználható jövedelem (GNI) közötti eltérés, vagyis a GDP-GNI rés. Ez elsősorban a külföldi tulajdonú vállalatok mérséklődő nyereségéhez volt köthető, de a külföldi kamatkiadások mélypontra csökkenése is támogatta a mérséklődést. A régió országai közül hazánkban csökkent legnagyobb mértékben a nettó jövedelemkiáramlás az elmúlt esztendőben, ami a jelentős mértékű külső adósságcsökkenésre vezethető vissza. A fenti folyamatok hatására a GDP és GNI közötti eltérés szintje már megfelel a régiós átlagnak, a 2008-as válság előtti kiugróan magas értéket követően.

A bruttó hazai termék, vagy másként GDP az adott országban megtermelt jövedelem elemzése mellett fontos figyelemmel követnünk azt is, hogy az adott ország mekkora ténylegesen felhasználható jövedelemmel rendelkezik (GNI). Az egyes országok gazdasági fejlettségének méréséhez és összehasonlításához leggyakrabban használt mutató a GDP – ami azonban **nem ad pontos képet egy ország ténylegesen rendelkezésre álló jövedelméről.** A bruttó nemzeti jövedelem (GNI) a GDP-t **korrigálja a külföldi jövedelemtulajdonosok Magyarországról származó, valamint a belföldi szereplők külföldről származó jövedelmének egyenlegével,** így valósabb képet ad egy ország jövedelmi helyzetéről. Cikkünkben megvizsgáljuk a **GDP és GNI közti különbség alakulását és az azt befolyásoló tényezőket,** illetve a magyar folyamatokat **nemzetközi összevetésben is** elemezzük.

A hazai GDP-GNI rés a 2008-as pénzügyi válság óta fokozatosan szűkül

A hazai szereplők rendelkezésére álló jövedelem (GNI) tartósan elmarad a GDP-től, ami általában jellemző a feltörekvő gazdaságokra. Ez jellemzően azért alakul ki, mert a **tőkehiányos gazdaságokba befektető, külföldi vállalatok által megtermelt jövedelem** meghaladja a hazai tulajdonú, külföldön működő vállalatok jövedelmét. Emellett a **feltörekvő országok általában jelentős külső adóssággal is rendelkeznek,** aminek **kamatfizetése szintén csökkenti a hazai jövedelmet.** Ezzel szemben egy

¹ A szerzők a Magyar Nemzeti Bank munkatársai.

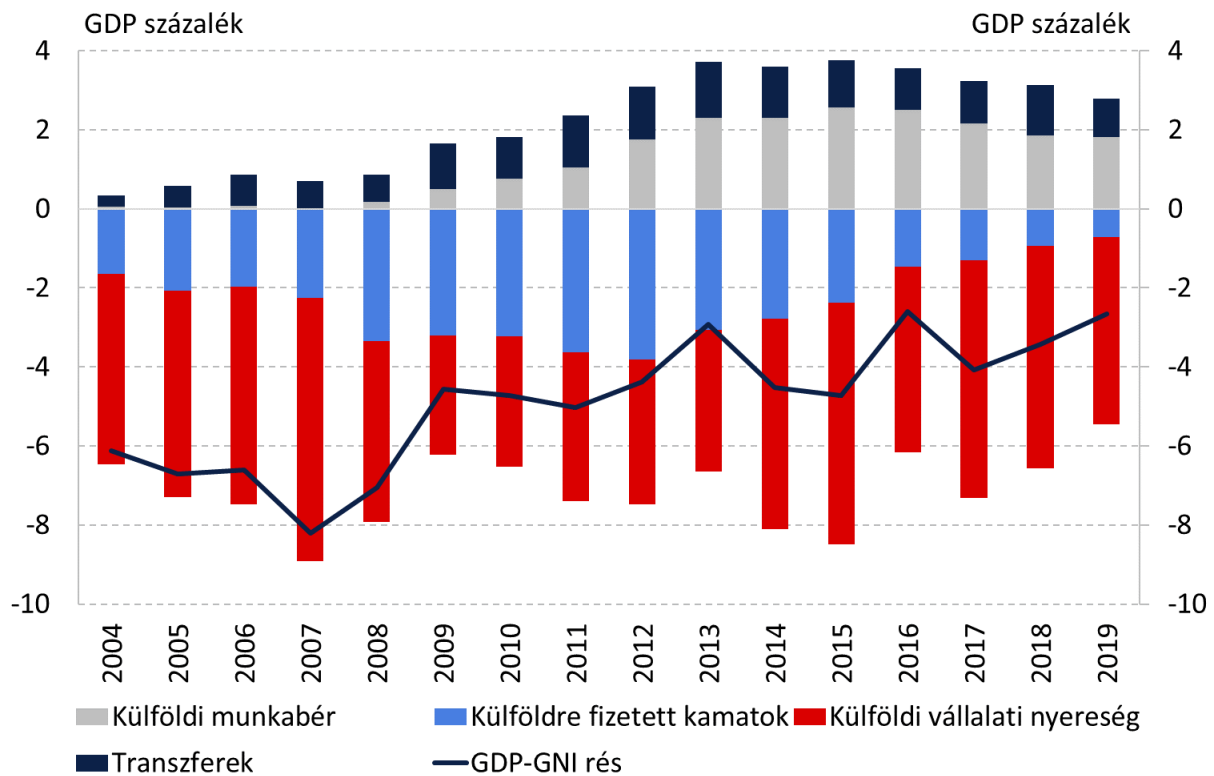
olyan tendencia is megfigyelhető, hogy a **relatív alacsonyabb bérszinttel rendelkező feltörekvő gazdaságokból jelentős számban vállalnak munkát fejlettebb országokban**, így a munkajövedelmek áramlása – a profittal ellentétes irányú hatásként – jellemzően **növeli ezen országok rendelkezésre álló jövedelmét**. A külföldiekkel kapcsolatos jövedelemegyenleg adja meg a GDP és GNI közti eltérést – a **bruttó nemzeti jövedelem GDP-nél kisebb értéke azt is jelenti, hogy a hazai termelésből származó jövedelem részben külföldre kerül**.

A 2008-as válságot követően hazánk GDP-GNI rése trendszerűen mérséklődött. Magyarországon a **pénzügyi válságot megelőzően a GDP és GNI közötti eltérés meghaladta a GDP 6 százalékát**. Ennek hátterében elsősorban a **külföldi tulajdonú vállalatok Magyarországon elért nyeresége**, valamint a **külföldi eladásodáshoz kapcsolódó kamatjövedelmek** álltak (1.ábra). A mutató alakulását a 2008-as **válság óta** a következő tényezők határozták meg:

1. Egyrészt a vállalati jövedelmek a válságot követően visszaestek ugyan, azonban a 2012 és 2017 között végbement gazdasági fellendülésnek köszönhetően érdemi emelkedést tapasztalhattunk. Az **elmúlt két év során enyhén mérséklődött a külföldi tulajdonú vállalatok profitja**, ami így a GDP-arányos profit nagyobb mértékű csökkenésén keresztül a GDP-GNI rés mérséklődéséhez vezetett. Ennek hatását fokozta, hogy a **hazai vállalatok kifizetései növekedése** nyomán az évek során a **külföldről hazánkba áramló profit is** kismértékben emelkedett.
2. A külföldre fizetett kamatok értéke 2008-2009-ben jelentősen megnőtt, ami részben a külső adósság emelkedéséhez, részben a kockázati felárak, és így a hazai kamatok válság utáni emelkedéséhez volt köthető. Azonban a **válságot követően a külső adósság – részben a lakossági megtakarítás emelkedésének, részben a jegybanki és kormányzati intézkedéseknek köszönhetően – jelentős mérséklődését**, illetve a kedvező gazdasági folyamatok mellett a hozamok konszolidálódását figyelhettük meg. A nettó külső adósság és a kamatok mérséklődésével összhangban **2019-ben a külföldi kamatfizetés is historikus mélypontjára süllyedt**, mely szintén hozzájárult a GDP-GNI rés mérséklődéséhez.
3. A rés szűkülésében az is szerepet játszott, hogy 2009-től kezdve **nőtt az átmenetileg külföldön dolgozó magyar munkavállalók létszáma**, és így a külföldről származó munkajövedelmek értéke is, ugyanakkor az **elmúlt években enyhe mérséklődést** tapasztalhattunk.

4. Érdeemes megemlíteni, hogy az Európai Unióhoz történő 2004-es csatlakozásunk óta az **EU-transzfererekből származó, folyó viszonzatlan átutalások is stabilan javították a hazai GNI-t, azonban szerepük 2019-re – a nominálisan nagyjából stabil transzfer mellett emelkedő GDP-t figyelembe véve – enyhén csökkent.**

1. ábra: A hazai GDP és GNI eltérésének dekompozíciója

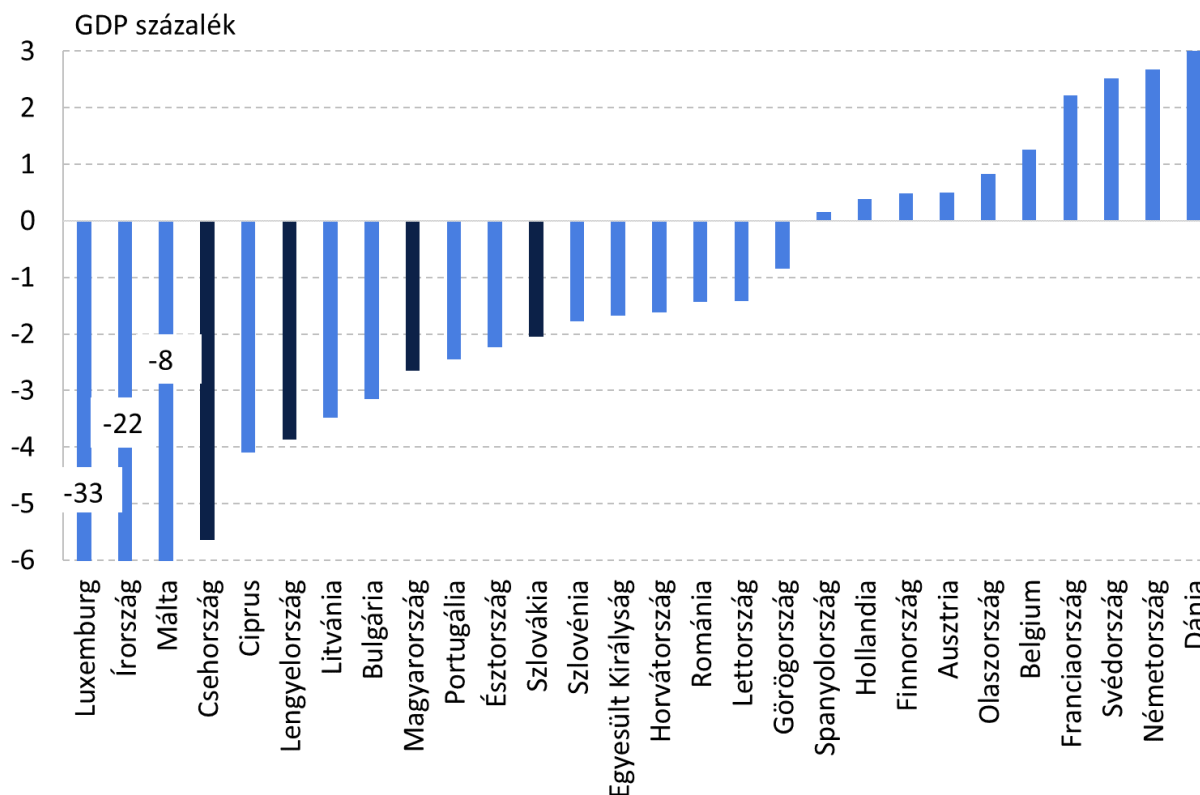
Forrás: KSH, MNB

A régióban Magyarországon csökkent leginkább a nettó jövedelemkiáramlás

Az EU országait tekintve elmondható, hogy a GNI értéke jellemzően az unióhoz később csatlakozó országok esetében marad el a GDP-től. Ezzel ellentétben a nagyobb külföldi befektetésekkel rendelkező fejlett országokban a GNI értéke meghaladja a GDP-t. **A bruttó nemzeti jövedelem a legnagyobb mértékben (a GDP 2-3 százalékával) Németországban, Dániában, valamint Svédországban haladja meg a bruttó hazai termék értékét (2. ábra).** Ezzel szemben az alacsonyabb egy főre eső GDP-vel rendelkező, az 1990-es éveket tőkeszegényebb állapotban megkezdő országokban – amibe a régiós országok is tartoznak – a beáramlott jelentős mértékű működőtőke-állományhoz kapcsolódó negatív profitegyenleg miatt a GNI értéke elmarad a GDP nagyságától. Végül érdemes megemlíteni, hogy a **legnagyobb negatív rést mutató országok (Luxemburg, Írország és Málta) esetében az eltérés vélhetően**

főként az ott működő, vagy adóoptimalizálás miatt oda bejelentett nemzetközi nagyvállalatok jelenlétének köszönhető.

2. ábra: A GDP-GNI rés 2019-es értéke az EU országokban

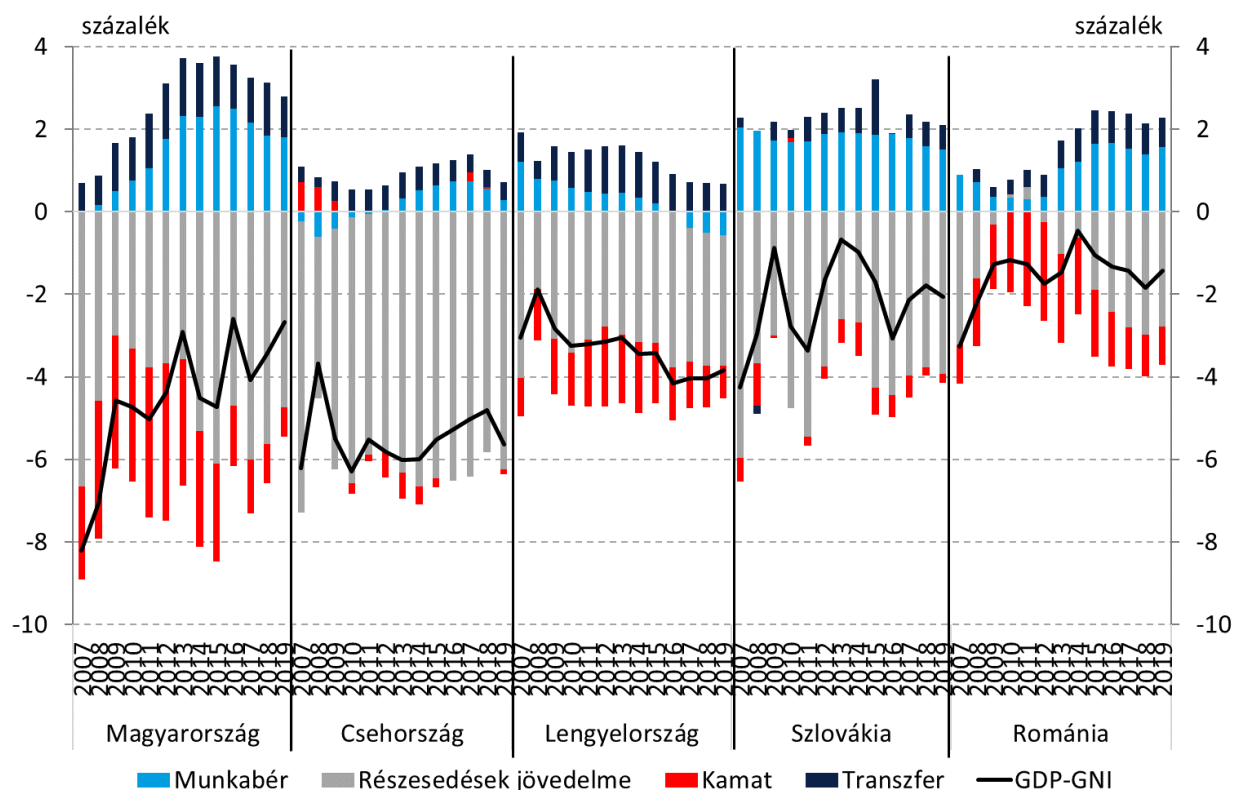

Forrás: Eurostat

A régió országai közül Magyarországon csökkent a legnagyobb mértékben a nettó jövedelemkiáramlás az elmúlt esztendőben. Ebben átmenetileg a külföldi vállalatok jövedelmének csökkenése játszott nagy szerepet, míg a külföldre fizetett kamatok csökkenése tartósan kedvezőbb helyzetet eredményez (3. ábra). Az elmúlt években tapasztalt csökkenéssel a magyar GDP-GNI eltérés regionális összehasonlításban a 2008-as válság előtti kiugró szintről 2019-re átlagos szintre mérséklődött. Magyarországgal ellentétben 2019 során a részesedésekhez kapcsolódó jövedelem-kiáramlás Csehországban és Szlovákiában is bővült, míg Lengyelországban nem változott. Így a cseh és lengyel GDP-GNI rés mértéke már érdemben nagyobb, mint Magyarországon. Érdemes megjegyezni, hogy Lengyelországban a külföldi munkajövedelmek egyenlege – vélhetően a jelentős mennyiségű külföldi vendégmunkás alkalmazásának, illetve a külföldön dolgozók esetleges hazaáramlásának hatására – az utóbbi években már negatívba fordult. A GDP-GNI rés hazai értéke 2019-re megközelítette Szlovákia 2,1 százalékos mutatóját, míg Romániában – a külföldi befektetések igen alacsony szintje miatti

kiseb külföldi vállalati nyereségnek köszönhetően – ez a mutató még alacsonyabb értéket jelez.

3. ábra: GDP-GNI alakulása a régióban

Forrás: Eurostat

Konklúzió

Össességében elmondható, hogy a hazai termelésből származó jövedelem egyre nagyobb része marad Magyarországon, és a 2008-2009-es pénzügyi válságot követően hazánk esetében fokozatosan szűkül a GDP-GNI rés. A mutató 2019-ben historikusan alacsony szintre, a GDP 3 százaléka alá csökkent. Regionális összevetésben Magyarországon a bruttó hazai termék és bruttó nemzeti jövedelem közti eltérés a válság előtti kiemelkedő szintről 2019-re átlagos szintre mérséklődött. Ez a folyamat arra vezethető vissza, hogy a régió országai közül – részben a külső adósság többi országhoz képest kiemelkedő mértékű csökkenéséhez köthetően – hazánkban csökkent legnagyobb mértékben a nettó jövedelemkiáramlás. A GDP és GNI eltérésének mérséklődéséhez az utóbbi években a nem rezidens vállalatok profitegyenlegének kisebb hiánya is hozzájárult, amit a hazai vállalatok erőteljesebb külföldi megjelenése tovább támogathat, miközben a külföldre fizetett kamatok mérséklődése tartósan kedvezőbb helyzetet eredményez.

„Szerkesztett formában megjelent a napi.hu oldalon 2020. november 26-án.”